

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 20.10.2022
Published/Yayınlanma 30.11.2022
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Sağlam, A., Dağlı, H., Dağlı, B.Ç., Seziş, A., Güngör, Y. & Danışman, F. (2022). Kanada (Ontario) eğitim sistemine genel bir bakış. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 9(89), 2285-2300.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.3352>

Abdulkadir SAĞLAM
<https://orcid.org/0000-0003-3023-5751>
MEB, Van/ TÜRKİYE

Harun DAĞLI
<https://orcid.org/0000-0001-5546-9330>
MEB, Kayseri / TÜRKİYE

Betül Çiğdem DAĞLI
<https://orcid.org/0000-0002-7759-2791>
MEB, Kayseri / TÜRKİYE

Abdullah SEZİŞ
<https://orcid.org/0000-0002-6590-3708>
MEB, Van / TÜRKİYE

Yeşim GÜNGÖR
<https://orcid.org/0000-0003-3753-1692>
MEB, Van / TÜRKİYE

Fatih DANIŞMAN
<https://orcid.org/0000-0001-5625-805X>
MEB, Van / TÜRKİYE

KANADA (ONTARIO) EĞİTİM SİSTEMİNE GENEL BİR BAKIŞ

GENERAL VIEW ON CANADIAN (ONTARIO) EDUCATIONAL SYSTEM

ÖZET

Kanada son yıllarda eğitim alanında dünya çapında ilerleme kaydetmiş olan ülkelerden birisidir. Son olarak 2018 yılında yapılan PISA sınavının her üç alanında (matematik, bilim, okuma) da ilk 12 ülke arasında yer almıştır. Ontario ise Kanada'yı oluşturan on eyalet ve üç özerk bölgeden birisidir. Kanada'daki diğer eyaletler gibi yerel bir eğitim sistemi yapısı olan Ontario'da dünya çapındaki ilk 100 üniversiteden 3'ü bulunmaktadır. Elde edilen bu başarılar da bizi Ontario eğitim sistemini incelemeye sevk etmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden literatür tarama tekniğiyle oluşturulan bu çalışmada ilk önce Kanada'nın eğitim sistemi hakkında genel bilgiler verilmiş ve daha sonra Ontario Eyaleti'nin eğitim sistemi detaylı bir şekilde incelenmiştir. Çalışmada Ontario'nun okul kademeleri, okul türleri, eğitimin idari ve ekonomik yapısı, eğitim denetimi, öğretmen yetiştirme sistemleri, yetişkin eğitimi, özel eğitim uygulamaları ve program geliştirme çalışmaları hakkında veriler toplanmıştır. Yapılan inceleme sonucunda elde edilen bulgular ile Türk Eğitim Sistemi karşılaştırılarak çeşitli çıkarımlarda bulunulmuş, Ontario eğitim sistemi ile Türk eğitim sisteminin karşılaştırılması yapılmış, bu iki eğitim sistemini benzerlik ve farklılıkları ile avantaj ve dezavantajları ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kanada, eğitim sistemi, Ontario.

ABSTRACT

Canada is one of the countries that made progress in the educational field in recent years. Canada ranked within the first twelve countries in each field of the 2018 PISA exam (Mathematics, Science, and Reading). Ontario is one of the twelve states and one of three autonomous districts in Canada. In Ontario where the educational system is local like the other states in Canada, 3 universities in the top 100 worldwide are located. In this study, which was created by using the literature review technique, which is one of the qualitative research methods, firstly basic information was given about the Canadian educational system. Then, the educational system of Ontario State was examined in a detailed way. In this study, the data about the school grades of Ontario, the school types, the economical and executive structure of the education, inspection of education, teacher training systems, adult education, special education applications, and program development studies were gathered. With the findings that were acquired as a result of the research. Various inferences were found by comparing the Turkish educational system and Ontario educational system was compared, and the advantages and disadvantages of these two systems and the differences and resemblances between these two educational systems were revealed.

Keywords: Canada, educational system, Ontario.

1. GİRİŞ

Her ülke eğitimin amaçlarını kendi devlet felsefesi ve ihtiyaçları çerçevesinde belirleyerek bu paralelde bireyler yetiştirmektedir. Ülkeler bu doğrultuda da eğitim yatırımları yapmaktadırlar. Nitekim eğitime yapılan yatırımlar o ülkenin geleceğine yapılmış yatırımlardır. Bu yüzden eğitim sistemlerinin çağın şartlarına göre yenilenmesi ve mevcut sistemin aksayan yanlarının tespit edilip iyileştirilme çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

Ülkeler içinde bulunduğu coğrafi konum ve ideolojisine uygun bir eğitim sistemi oluşturmuştur. Eğitim sistemi toplumun aydınlanmasına, değişip, gelişmesine etki etmektedir. Bu etkiden olumlu yararlanabilmek için ülkeler, farklı ülkelerdeki eğitim sistemlerini analiz ederek kendi eğitim sorunlarına geniş bir bakış açısı içinde çözüm aramaktadırlar. Ülkeler, eğitimle ilgili sorunlarını, eğitime etki eden faktörleri ve nedenlerini anlayabilmek ve eğitime katkı sağlayabilmek için, başka ülkelerdeki eğitim sistemlerini, eğitim yöntemleri ve uygulamalarını araştırmak zorundadır. Ayrıca insanların farklı kültürlerle saygısını geliştirmek ve uluslararası iletişim ve anlayışı sağlayabilmek için de farklı ülkelerdeki eğitim sistemleri incelenmelidir. Kanada son yıllarda eğitim alanında dünya çapında ilerleme kaydetmiş olan ülkelerden birisidir. Kanada da son yıllarda eğitim alanında dünya çapında ilerleme kaydetmiş olan ülkelerden birisidir. Okuma alanında 2., 3., 4., ve son olarak 6. olan ülke bütün PISA sınavlarında tüm alanlarda ilk 8 ülkeden birisi olmuştur (Bakioğlu ve Pekince, 2018: 157).

Tablo 1. Kanada'nın 2018 PISA Sonuçları

2018 PISA SONUÇLARI (KANADA)					
Fen Bilimleri		Okuma Becerisi		Matematik	
Puan	Sıralama	Puan	Sıralama	Puan	Sıralama
518	8.	520	6.	512	12.
OECD Ortalaması		OECD Ortalaması		OECD Ortalaması	
489		487		489	

Kaynak: URL 1

Tablo 1'e bakıldığında Kanada'nın 2018 yılında yapılan PISA sınavında fen bilimleri alanında 518 puanla 8., okuma becerisi alanında 520 puanla 6. ve matematik alanında 512 puanla 12.sırada yer aldığını görülmektedir. Her üç alanda da OECD ortalamasının üzerinde puan ortalamasına sahip olduğu görülmektedir (Bakioğlu ve Pekince, 2018: 157). Gerek 2015, gerekse de 2018 yılı PISA sonuçları, gerekse de daha önceki yıllarda elde edilen başarılar Kanada eğitim sistemini incelemeye değer bir durum haline getirmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu bilgilerden yola çıkarak yapmış olduğumuz bu çalışmada eğitim anlamında uluslararası sınavlarda üst sıralarda yer alan Kanada'nın eğitim sistemi hakkında genel bilgiler verilmiş ve Ontario Eyaleti'nin eğitim sistemi detaylı bir şekilde incelenmiştir. Dünyanın en iyi 100 üniversitesinin 3'ü bu eyalette bulunmaktadır (URL 2). Yapılan inceleme sonucunda elde edilen bulgular ile Türk Eğitim Sistemi karşılaştırılarak çeşitli çıkarımlarda bulunulmuştur. Kanada (Ontario) eğitim sistemi ile Türk eğitim sisteminin karşılaştırılması, benzerlik ve farklılıkları ile avantaj ve dezavantajlarının ortaya konulması da çalışmamızın nihai amacını oluşturmaktadır.

2. YÖNTEM

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden literatür tarama tekniğiyle oluşturulmuştur. Şimşek ve Yıldırım'a göre (2008) literatürün taraması, araştırılması istenilen konular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmalarda literatürün incelenmesi doğrudan gözlem ve görüşmenin pek mümkün olmadığı durumlarda veya çalışmanın geçerliliğini artırmak amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Bu bağlamda da konuyla ilgili yayınlar, bilimsel çalışmalar, tez çalışmaları, ilgili resmi internet siteleri ve kongrelerde sunulan sözel ya da poster bildiriler geriye dönük olarak taranarak veriler elde edilmiştir.

3. BULGULAR

Ontario Eyaletindeki Ottawa şehrinin başkentlik yaptığı Kanada 10 eyalet ve üç özel bölgeden oluşur ve her birinin ayrı başkenti vardır. Kanada Eyalet ve özel bölgeleri ile başkentleri şöyledir: Alberta: Edmonton; British Columbia: Victoria; Manitoba: Winnipeg; New Brunswick: Fredericton; Newfoundland: St.John's; Kuzeybatı Özel Bölgeleri: Yellowknife; Nova Scotia: Halifax; Nunavut:

Iqaulit; Ontario: Toronto; Prince Edward Island: Charlottetown; Quebec: Quebe City; Saskatchewan: Regina; Yukon Özel Bölgesi: Whitehorse (URL 3).

3.1. Kanada'nın Genel Eğitim Yapısı

Kanada'da merkezi bir eğitim sistemi yerine eyaletlerin kendi eğitim ihtiyaçlarını belirledikleri yerel bir eğitim sistemi vardır. Yani, eğitim sistemini bir merkezden yöneten tek bir kurum yoktur (URL 3). Yine Kanada'nın yönetim yapısı olarak federatif bir yapıya sahip olduğundan çatı görevinde bir milli eğitim politikasının mevcut olduğu söylenebilir. Hükümetin eğitim sisteminin amaçları ve politikası üzerinde sınırlı bir yetkisi vardır. Eyaletler, eğitim örgütlerinde kendi eğitim politikalarına göre saptanmış hedefler ile eğitim faaliyetlerini sürdürürler. Eyaletler arasında eğitim politikaları bakımından farklılıklar olmakla birlikte benzerlikler daha çoktur (URL 3; Ültanır, 2000; Taşdan, 2007: 338).

Kanada eğitim sisteminde eğitim sorumluluğu on eyalete ve üç bölgeye aittir. Eğitim yapılanması ve kuruluşlar çok benzerlik göstermekle birlikte, her eyalet ya da bölge eğitimsel yapılanmasını sorumlu olduğu nüfusun kendine özgü durumunu, kültürel ve tarihi özelliklerini dikkate alarak şekillendirmiştir.

Ülkenin eğitimine idari açıdan bakıldığında ise; Kanada'da eğitim için tek bir yönetim ve ulusal bir eğitim bakanlık sistemi yoktur. 1982 Anayasa'sına (eski 1867 tarihli Britanyalı Kuzey Amerika Kanunu) göre eğitim, eyaletlerin sorumluluğundadır (URL 3). Paylaşılan güçlerin olduğu birleşik sistemde, Kanada 1867 Anayasası (Canada's Constitution Act of 1867), "*parlamento tüm eyaletler için yalnızca eğitimle ilgili kanun koyabilir*" demektedir. Kanada genelinde 10 eyalet ve 3 özel bölgeden oluşan toplam 13 ayrı yönetimde bulunan eğitim bakanlıkları ve ilgili bölümler ilköğretim ve ortaöğretim seviyesindeki eğitimin organizasyon, dağıtım ve değerlendirmesinden, teknik ve mesleki eğitimden ve ortaöğretim sonrası olan yükseköğretimden sorumludur. Bazı yönetimlerde biri ilk ve orta dereceli eğitimden diğeri ise ortaöğretim sonrası eğitimden sorumlu olacak şekilde iki ayrı bölüm ya da bakanlık vardır. Bu bakanlar ilgili eyalet ya da özel bölgede parlamentonun seçilmiş üyeleridir ve o yönetimin lideri tarafından atanırlar. Bakanlıklar ve ilgili bölümler eğitimsel, idari ve finansal yönetimi ve okullara destek işlevini sağlar ve sağlanan eğitimsel hizmetleri ve ilke ve kanunların çerçevelerini tanımlar (Ministry of Education [MOE], t.y.; Güven, 2009: 114-115).

Kanada'da eyaletler kendi eğitim ihtiyaçlarını kendileri belirler. Eğitimden eyalet hükümetleri sorumludur. Şehir, eyalet ve federal olmak üzere üç idari kademede eğitim sistemleri farklılık gösterir. Her bir eyalette müfredatı geliştiren, sınavların standardını koyan, finansal düzenlemeleri yapan ve öğretmenlerin yeterliliğini belirleyen Eğitim Bakanlığı bulunur. Kanada Eğitim Bakanları Konseyi (CMEC) tüm eyaletlerin ve bölgelerin eğitim bakanları tarafından, ulusal önceliklerin belirlenmesi, uluslararası sosyal ve ekonomik eğilimlerin ortaya konması amacıyla, eyaletler arası bir üst kurul olarak 1967 yılında kurulmuştur. Bu kurul, eyaletler arası karşılıklı ilişkilerde etkin rol oynamak, Kanada eğitimini uluslararası arenada temsil etmek, çeşitli federal kurumlar arasındaki bağlantıyı kurmak ve diğer ulusal eğitim organizasyonları arasındaki işbirliğini düzenlemek amacıyla kurulmuş bir danışma kurulu niteliğindedir (Balıdede, 2012: 124).

Eyaletler ve özel bölgelerde; eğitim politikası eğitim bakanının sorumluluğunda olmakla birlikte, politikanın uygulanması, eğitim bakanlığından aşağıya, halk tarafından seçilmiş (birkaç bölgede eyalet hükümeti tarafından atanmış) yöneticilerin kontrolünde bulunan okul yönetim kurullarına doğru gerçekleşmektedir (Thiessen,1992; akt. Güven, 2009: 115-116). Eğitimin yerel yönetimi genellikle okul yönetim kurullarına, okul bölgelerine, okullara ya da bölge eğitim konseylerine aittir. Bu kurumların üyeleri halk oylaması ile seçilirler (MOE, 2022).

Kanada'da eğitim denetçileri eyalet eğitim dairelerinin memurlarıdır ve geleneksel olarak iki işlevleri vardır. Birinci olarak okulların çalışmalarını değerlendirmek, okul kurulunun çalışmalarını izlemek ve öğretmenleri değerlendirmektir. Denetimin ikinci işlevi öğretimi geliştirmek, öğretim yöntemleri konusuna danışmanlık yapmak ve göreve yeni başlayan öğretmenlere rehberlik etmektir.

3.2. Ontario Eyaleti Hakkında Genel Bilgiler

Ontario Kanada'nın en kalabalık ve yüzölçümü bakımından ikinci en büyük eyaletidir. Kanada'nın doğusunun orta kısmında yer alır. Doğuda Quebec, batıda Manitoba, kuzeyde Hudson Körfezi ve James Körfezi, güneyde St.Lawrence Nehri ve Great Gölü ile çevrilidir. Başkenti, aynı zamanda ülkenin en kalabalık kenti olan Toronto'dur. Federal başkent olan Ottawa da, Ontario eyaletinde yer

almaktadır. Ontario yaklaşık 16-17 milyon nüfusa sahiptir ve bu sayı Kanada'nın toplam nüfusunun % 40'ından fazlasını temsil eder. Bunun yanında, her yıl Kanada'ya göçmen olarak gelen yaklaşık 300.000 kişinin %53'ü yaşamak için Ontario'yu tercih etmektedir. Eyaletin yüzölçümü ise 1.076.395 km²'dir (URL 4).

3.3. Ontario Eğitim Sistemi

Ontario eğitim sisteminde okullar okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumları olarak sınıflandırılır. Ontario'nun devlet tarafından kurulmuş olan eğitim sistemi, ana sınıfından 12. sınıfa kadar ortak bir müfredat formunu kullanır. Bu müfredatlar öğrenciler tarafından her sınıfta her bir konu için kazanmaları hedeflenen bilgi ve becerilerin ayrıntılarını belirlemektedirler. Ontario'nun tüm öğretmenlerinin kullanımı için müfredat tanımlanırken, bakanlık tüm eyalet için standartları belirler.

3.3.1. Ontario Eğitim Sisteminin Amaçları

Ontario eğitim sisteminin amaçları tek bir dokümanda ve kesin maddelerle sıralanan bir şekilde bulunmamaktadır. Eğitim ile ilgili pek çok dokümanda eğitimin amaçlarından bahsedilmekte ve hepsinde ortak amaç "eğitilmiş vatandaş" yetiştirme teması çerçevesinde izah edilmektedir. Ontario Eğitim Bakanlığı tarafından eğitim sisteminin amacı şu cümlelerle ifade edilmektedir (MOE, 2022):

- Öğrenci başarısını artırmak,
- Öğrenci başarısını etkileyen olumsuz durumları en aza indirmek
- Yüksek düzeyde kamu güveni.

Yine başka bir kaynakta ise eğitim sisteminin amacı; "amacımız çocuklarımızın ve gençlerimizin zihinsel, duygusal ve fiziksel potansiyellerini geliştirmek ve bu sayede onları ülkeye en iyi katkıda bulunan vatandaşlar olarak yetiştirmektir" şeklinde ifade edilmektedir (URL 5; Güven ve Gürdal, 2011: 537).

Parkway, Stanford, Vallancourt ve Stephens (2005) tarafından Ontario eğitim sisteminin amaçları verilirken, Ontario okullarından mezun olan öğrencilerin kültürel farklılıklarının olduğu, birbirine bağımlı olan dünyada aydın vatandaşlar olarak hareket etmek, global ekonomiye katılmak ve yarışmak için, Sosyal Bilimler ve Tarih ve Coğrafyadan kazanılan bilgi ve becerilere de sahip olmaları gerekliliğinden bahsedilmektedir. Aynı zamanda bu öğrencilerin sahip oldukları bilgi ve becerilerini, sorumluluk sahibi bir tavırla kullanmaları için motive edecek tutumları geliştirmeye ihtiyaçlarının olduğu belirtilmektedir. Bu kapsamda Ontario Eğitim Sistemi'nin amaçları;

- "...öğrenciler iş dünyasında başarılı olmak için hayati öneme sahip en genel temel becerileri geliştirmelidirler: problemleri çözmek ve farklı konularla ilgili kararlar almak için bir görüşün farklı bakış açılarını değerlendirmeyi öğrenmeli ve bilgiyi eleştirel olarak incelemelidirler".
- "Bilgi ve teknoloji temelli toplum karmaşık konular hakkında eleştirel düşünebilen, analiz edebilen ve yeni durumlara uyum sağlayabilen, çok çeşitli problemleri çözebilen, düşüncelerini etkili bir biçimde anlatabilen bireyler gerektirir" şeklinde verilmektedir (Parkway ve arkadaşları, 2005).

3.3.2. Ontario Eğitim Sisteminin İdari Yapısı

Ontario eğitim sistemi eyalet yönetiminin sorumluluğundadır. Bakanlık, anaokulundan 12. sınıfa kadar erken yaşlardan, çocuk bakımından ve kamu tarafından finanse edilen eğitimden sorumludur. Devlete bağlı ilk ve ortaöğretim okulları Ontario Eğitim Bakanlığı tarafından yönetilir. Kolej ve üniversiteler ise Ontario Kolej ve Üniversite Eğitim Bakanlığı tarafından yönetilir. Kanada'da her eyaletin kendi "okul yönetim kurulu" (ya da kurulları) vardır. Bu kurullar o eyaletteki eğitim-öğretim işlerini yürütürler (MOE, 2022). Ontario'nun eğitim sistemi; sistemin çekirdeğini oluşturan Eğitim Bakanlığı, okul yönetim kurulları ve okullar olmak üzere üç seviyede organize edilmektedir.

Eğitimde Kalite ve Hesap Verilebilirlik Dairesi, 1996 yılında Ontario hükümeti tarafından ilk ve ortaöğretim kurumlarında verilen eğitimin kalitesini ve etkinliğini değerlendirmek için kurulmuştur. Bu daire, ilk ve ortaöğretim öğrencilerine eyalet çapında testler yapar, Ontario eyaletinin ulusal ve uluslararası sınavlara katılımını koordine etmektedir (Wilson ve Lam, 2004: 56-57). Diğer bir ifadeyle bu daire eğitim sisteminde etkili bir kontrol mekanizması işlevi görmektedir.

Ontario Aile Konseyi 1993 yılında kurulmuştur, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında verilen eğitim konusunda Eğitim Bakanına velilerin görüşlerini yansıtan tavsiyelerde bulunur. Konsey, ailelerin çocuklarının eğitimine katılımını arttırmak için alınabilecek tedbirler konusunda görüş bildirir. Konsey aynı zamanda aileleri web sitesi aracılığıyla Ontario çapında eğitim meseleleri konusunda aydınlatmaktadır (MOE, 2022; Wilson ve Lam, 2004: 20). Özetle, Ontario eğitim sisteminde okul ile aile işbirliğine önem verilmektedir. Ontario eğitim sisteminde aileler gerek fikir alış verişinde gerekse de uygulanacak eğitim programlarında aileleri işe koşulmaktadır. Bu da eğitimin kalitesini artıran etmenlerden biridir.

Ontario Öğretmenler Birliği, Ontario eyaletinde öğretmenlik mesleğinin gerekliliklerini belirleme ve uygulama konusunda yetkilidir. Bu birlik 1996 yılında eyalet hükümeti tarafından kurulmuştur. Öğretmenlik için net standartlar belirleme, sağlam mesleki öğrenme hedefleri belirleme ve öğretmenlerin mesleki gelişiminin takibi bu birliğin başlıca işlevleridir (MOE, 2022; Chernia, 2011: 116-117). Bu birlik, eğitim sisteminde öğretmenlerin söz hakkına sahip olmasını amaçlamaktadır.

Okulların yönetilmesinde etkili olan okul kurulları, eyaletteki devlet okullarını işletmektedir. Kurullar sorumlu olduğu okullar için eyaletten aldıkları fonları yönetirler. Ontario'daki okul kurulları, okulların kuruluşu ve işletmesi ile ilgili çok geniş yetkilere sahiptirler. Okul kurullarının üyeleri bölge halkının seçimiyle iş başına gelir. Kurulların görev ve yetkileri ilgili eyalet mevzuatında net olarak belirtilmiştir. Eyaletlerin ilgili mevzuatı Kanada çapında da bir bütünlük göstermektedir. Okul kurulları, özel eğitim ihtiyaçları dahil olmak üzere okul toplumunun ihtiyaçlarını karşılayacak eğitim programları hazırlarlar. Eyalet tarafından sağlanan kaynaklarının etkin bir şekilde kullanılması, yıllık bütçenin hazırlanması, okulların çalışmalarının ve öğretim programlarının denetlenmesi, her bir okulda bir okul konseyi kurulması, öğretmenlerin ve diğer personelin temini, öğretmen performansı, Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanmış materyal listesine göre ders kitaplarının ve öğrenim materyal tercihlerinin onaylanması, Eğitim Kanununun okula devam ile ilgili hükümlerinin uygulanması ve okulların Eğitim Kanunu ve yönetmeliklerine göre çalışmasının temin edilmesi kurulun diğer başlıca sorumluluklarıdır (Balıdede, 2012: 129).

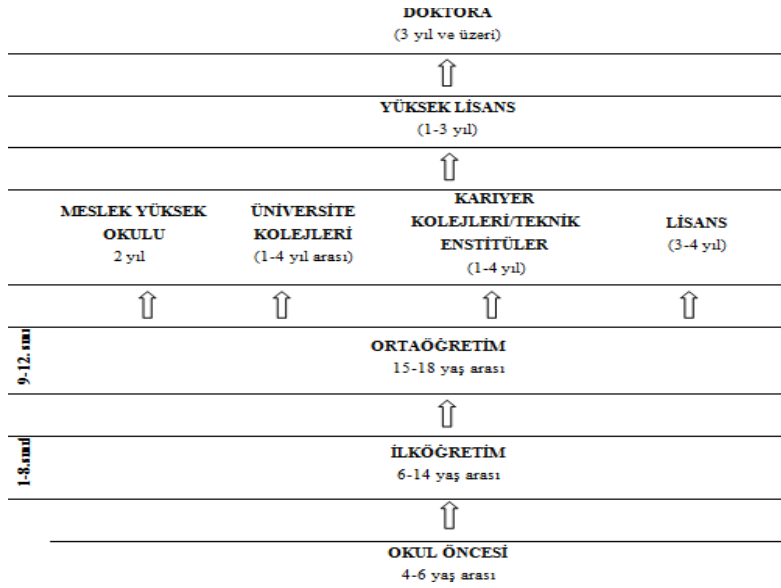
Okul konseyleri, Ontario eğitim sisteminde çok önemli bir işlevi yerine getirmektedirler. Konsey; veliler ve okul toplumu üyelerinin öğrenci başarısı ve okul performansına katkıda bulunmasına olanak sağlamaktadır. Günümüzde okul konseyleri, okul müdürlerine ve okul kurullarına tavsiye ve tekliflerde bulunabilmektedir. Benzer şekilde okul müdürleri ve okul kurulları öğrencilerle ilgili bütün meselelerde okul konseylerinin görüşünü almak zorundadır. Ayrıca okul konseyleri tarafından yapılan teklifler dikkate alınmak zorundadır ve bununla ilgili yapılan faaliyetler okul konseylerine rapor vermek zorundadır (URL 3; Balıdede, 2012: 130).

Okul müdürü okuldaki en kıdemli öğretmendir, öğretmenlik ile ilgili görevlerine ek olarak her bir okul müdürünün başlıca görevleri; okulun örgütlenmesi, okul binalarının bakımı, okul bütçesinin yönetimi, okuldaki eğitim-öğretim faaliyetlerinin denetimi, öğretmenlerin performanslarının değerlendirilmesi, öğrencilerin kaydı ve yerleştirilmesi, velilere gönderilen karnelerdir. Okul müdürü ya da görevlendireceği bir müdür yardımcısı Okul Konseyinin bütün toplantılarına katılmaktadır. Okulun büyüklüğüne bağlı olarak okul konseyi okul müdürüne işlerinde yardım etmek üzere bir ya da daha fazla müdür yardımcısı atayabilir (MOE, 2022).

Ontario Eyaleti, eğitim hizmetlerini hem “Devlet” hem de “Katolik” okul ve okul yönetim kurulları aracılığıyla sağlamaktadır. Ontario devlet tarafından finanse edilen dört farklı okul sistemine sahiptir. Bu okullar “İngilizce Devlet”, “İngilizce Ayrı”, “Fransızca Devlet” ve “Fransızca Ayrı Okul Sistemi”dir. İngilizce devlet okul sistemi orijinalinde Protestan okullar olarak kurulmuşlardır fakat şimdi laik eğitim öğretim yapısına sahiptirler. Ayrı okul sistemleri ise sadece bir okul hariç (tek bir Protestan okulu vardır ve sadece Protestan öğrencileri kabul eder) Katolik okullardır ve tüm inançlardan öğrencileri kabul ederler. Ontario okulları 72 bölge okul yönetim kurulu ve 33 okul otoritesi tarafından yönetilmektedir. “Okul otoriteleri” coğrafik olarak izole olmuş okul yönetim kurullarını içermektedir (URL 3; Güven, 2009: 132).

3.3.3. Ontario Eğitim Kademeleri

Ontario eğitim kademeleri Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Ontario Eğitim Kademeleri

Şekil 1’e bakıldığında Ontario eğitim sisteminde okulların okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumları olarak sınıflandırıldığı görülmektedir. 4-6 yaş aralığında okul öncesi ile başlayan süreç, 6-14 yaş aralığında 1. ve 8.sınıfı kapsayan ilköğretim ile devam etmekte, 15-18 yaş kapsayan 9-12.sınıf ile deva Ontario’nun devlet tarafından kurulmuş olan eğitim sistemi, ana sınıfından 12. sınıfa kadar ortak bir müfredat formunu kullanır. Bu müfredatlar öğrenciler tarafından her sınıfta her bir konu için geliştirmeleri beklenen bilgi ve becerilerin ayrıntılarını belirlemektedirler. Ontario’nun tüm öğretmenlerinin kullanımı için müfredat tanımlanırken, bakanlık tüm eyalet için standartları belirler.

3.3.3.1. Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi eğitim, ilköğretimden önceki zorunlu olmayan eğitim sürecini kapsar. Ontario’da okulöncesi eğitim ücretsiz olarak 4-5 yaş arası eğitim için “Junior Kindergarten (Genç Anaokulu)” ve 5-6 yaş arası eğitim için “Senior Kindergarten (Üst Düzey Anaokulu)” olarak iki seviyelidir. Ontario’da çocukların erken çocukluk eğitimlerinin verilebilmesi adına ücretli olan fakat zorunlu olmayan tam gün anaokulları faaliyet göstermektedir. Tam gün anaokullarının hedefleri ise daha güçlü bir okul sistemi ve iyi eğitilmiş bir işgücü inşa etmektir. Yine üstün yeteneklilerin tespitinin daha bu yaşlardan itibaren yapılabilmesi için da tam gün anaokulları önem arz etmektedir (URL 5; Güven ve Gürdal, 2011: 539).

3.3.3.2. İlköğretim

İlköğretim Ontario’da zorunludur ve ilköğretim kurumlarında ilkökul ve ortaokul genellikle ayrıdır. İlkokul eğitimi 6 yaşından itibaren 1-6. sınıf arası eğitim öğretimi kapsar (URL 5; Ada, Baysal, Şahenk, 2009). Ortaokul eğitimi ise 7 ve 8. sınıf eğitimini kapsar. Genel sınıflandırmada 7 ve 8. sınıf ilköğretim içinde yer alır, ancak 1-6. sınıf arası eğitim yapan okullar ilkökullardır (elementary school). Ortaokullar ilkökulla aynı binada olabildiği gibi, ilkökoldan bağımsız olarak sadece 7 ve 8. sınıflar için eğitim öğretim yapan kurumlar (middle school) da mevcuttur.

İlköğretimin amacı, çocukların ilk yıllarda eğitime odaklanmasının sağlanması, her öğrencinin potansiyelinin kilidini açacak temel alanlarda bir temel oluşturulması, güçlü okuryazarlık ve aritmetik becerileri, diğer tüm akademik başarılar ve ömür boyu başarı, okuma, yazma ve matematikte temel becerilerin kazanılması şeklinde belirtilmiştir (MOE, 2022).

İlköğretimde birinci dil (İngilizce veya Fransızca), bilim, matematik, görsel sanatlar, sosyal çalışmalar, sanat ve tanıtım, beden eğitimi ve sağlık eğitimi, bazı bölgelerde ise ikinci yabancı dil (Fransızca veya İngilizce) dersleri zorunlu temel derslerdir. Günlük ders saatleri 5-6 saattir ve dersler 45 ile 50 dakika sürmektedir. İlköğretimde orta öğrenime geçişte sınav sistemi yoktur. Öğrencinin başarısına göre kayıt

yapılabilmektedir. Ontario eyaletinde kamu tarafından finanse edilen yaklaşık 4000 ilkokulda 1.4 milyon öğrenciye eğitim verilmektedir (URL 5).

3.3.3.3. Ortaöğretim

9., 10., 11., 12. sınıflara eğitim öğretim veren kurumlar ortaöğretim kurumlarıdır. Lise eğitimi için eyalet Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen bir sınav sistemi yoktur 8. sınıftan mezun olan öğrenciler tercih ettikleri bir ortaöğretim kurumunda lise eğitimine başlayabilirler (MOE, 2022).

Ontario eyaleti eğitim bakanlığı orta öğretimde temel felsefe olarak her gencin özel ve diğerlerinden farklı olduğunu, bu nedenle her gence ilgi ve yetenekleri doğrultusunda imkanlar sunmak gerektiğini benimsemiştir. Bu nedenle sınıf içi ve sınıf dışında yüksek kaliteli kurs seçenekleri ve ekstra bire-bir destek ile öğrencilere yardım etmeye çalışmaktadırlar. Bazı okullar yatılı eğitim verirken bazıları da gündüz eğitimi verir. Kanada'nın ortaokul ve lise eğitim sistemi öğrencileri üniversite eğitimine ve iş hayatına hazırlayacak biçimde düzenlenmiştir. Çoğu okul akademik ve mesleki programları öğrencilerine bir arada sunar. Bazı bölgelerde sadece mesleki eğitim veren liseler de bulunmaktadır (MOE, 2022; Güzel, Karakaş ve Çetinkaya, 2010).

Ortaöğretim kurumlarında verilen dersler üç kategoride toplanmaktadır: akademik, uygulamalı ve yerel olarak geliştirilen zorunlu dersler. Akademik dersleri takip eden öğrencilerin, genellikle lise sonrası çalışmalar yapmayı planladıkları düşünülmektedir. Uygulamalı dersleri takip eden öğrencilerin ise genellikle lise sonrasında bir yüksekokul ya da çıraklık programında çalışmalarına devam etmeyi planladıkları düşünülmektedir. “Yüksek Okul-College” terimi Ontario’da mesleğe yönelik lise sonrası kurumlar için kullanılmaktadır ve üniversitelerde verilen fakülte mezuniyeti derecelerinden (BA, BSC) farklı diploma ve sertifika vermektedirler.

Yerel olarak geliştirilen zorunlu dersler genellikle liseden sonra bir iş yerinde çalışmayı planlayanlar için düşünülmektedir. Yerel olarak geliştirilen zorunlu dersler, “belirli bir okul ya da bölgedeki öğrencilerin eğitim ve kariyer hazırlık ihtiyaçlarını sağlamak” maksadıyla yönetim kurullarınca tasarlanmakta ve bakanlık tarafından onaylanmaktadır (URL 5; Zegerang & Franz, 2007).

Ortaöğretimde bölge konuşma dili (Fransızca veya İngilizce), ikinci dil (Fransızca veya İngilizce), matematik, beden eğitimi, fizik bilimi, Kanada tarihi, kariyer ilerleme ve sosyal gelişim dersleri, temel mesleki dersler zorunlu olarak okutulmaktadır. Dersler 50 dakika sürmektedir. Ortaöğretimde zorunluluk bulunmaktadır (MOE, 2022; Altın ve Kalelioğlu, 2015). Okulun açık olduğu gün sayısı 190 gündür ve öğrenci 1045 saatten az derse giremez (MOE, 2022).

Ontario’daki öğrencilerin liseden mezun olabilmek için dört yıllık eğitimleri boyunca zorunlu ve seçmeli derslerden oluşan toplam 30 krediyi almaları gerekmektedir. Bu 30 kredinin 18 i zorunlu, 12 si seçmelidir. Öğrencilerin ortaöğretim diploması almaları için Ontario Ortaöğretim Okulları okur-yazarlık Test’ini geçmeleri gerekir (URL 5; UNESCO, 2008). Ayrıca bir liseden mezun olabilmeleri için bunlara ilaveten 40 saatlik “toplum hizmeti” uygulamasını (Valentine, 2003) da tamamlamaları gerekmektedir. Ontario’daki ortaöğretim okullarında geçme notu 100 üzerinden 50’dir (MOE, 2022; Zegerang & Franz, 2007).

Ontario öğrencilerinin bir üniversite programına başvurabilmek için lise mezuniyeti gereği tamamlamak zorunda oldukları 30 kredinin 6’sını, “Ontario Akademik Kredisi” (OAC) seviyesinde olan derslerden almış olmaları gerekir. Bu OAC kredisi dört yıllık ortaöğretim boyunca tamamlanabildiği gibi, 12. sınıftan sonra bir yıl daha eğitim alarak da tamamlanabilir (UNESCO, 2008).

Bazı eyaletlerde mezun olabilmek için bir yeterlilik sınavını (Secondary School Literacy Test) başarıyla geçmesi gereklidir. The Ontario Secondary School Literacy Test (OSSLT) eyaletinde yapılan sınavda yazılı ve okuma testi olarak yapılmaktadır. Kısa cevaplı sorular sorulabilir ve 3 saatte bitirilmesi gerekmektedir. Test 12. sınıfta uygulanmaktadır. Eyalette kamu adına finanse edilerek faaliyet gösteren 850 okulda yaklaşık 700.000 öğrenci öğrenim görmektedir (URL 5).

3.3.3.4. Yüksek Öğrenim

Yükseköğretim, ortaöğretim sonrası kurumların verdiği eğitim öğretim sürecidir. Ontario eyaletinde yükseköğretim üniversiteler, toplum kolejleri, özel kariyer kolejleri, uygulamalı sanatlar ve teknoloji kolejleri, teknoloji ve ileri öğrenme enstitüsü, ve diğer özelleştirilmiş enstitüler tarafından sağlanmaktadır (URL 5).

Üniversiteler derece veren kurumlardır. Her biri bağımsız çalışır ve kendi akademik ve yönetim politikalarını, programlarını ve personel alımlarını belirler. Ontario’da özel olarak finanse edilen bir kaç derece veren kurum (üniversite) da bulunmaktadır. Uygulamalı sanatlar ve teknoloji kolejleri aynı zamanda Ontario Kolej ve Üniversite Eğitim Bakanlığı’ndan izin alarak “uygulamalı derece programı” açabilirler (üniversite seviyesinde diploma veren program). Teori ve uygulamanın birleşik olduğu meslek öğretimi 4 yıllık “kolej uygulamalı derece programı modeli”dir ve bu program süresince ücretli olarak çalışılan zorunlu bir dönemin de olması gerekir. 2000 Ontario Ortaöğretim Sonrası Eğitimi Sürdürmeyi Seçme ve Üstünlük Yasası (Pursuant to the Post-secondary Education Choice and Excellence Act 2000 (PSECE Act) gereğince bir derece, program ya da bir derece öncesi program açmak isteyen ve “üniversite” kelimesini reklam amaçlı kullanmak ya da kendilerine “üniversite” demek isteyen – Ontario içinde ya da dışında, devlet ya da özel, kar amaçlı ya da değil- tüm kurumlar Ontario Yasama Topluluğu ya da Kolej ve Üniversiteler Eğitim Bakanlığı’ndan izin ve onay almak zorundadırlar. Bu yasa; aynı zamanda uygulamalı sanatlar ve teknoloji kolejlerine uygulamalı bir alanda lisans derecesi vermek için bakanlığın iznini alma hakkı vermektedir. Yönetim kurulu Bakana yeni program önerileri ile ilgili akademik ve kurumsal tavsiyeler vermekle sorumludur. Yönetim kurulunun tavsiyelerde bulunmadan önce genel olarak belirlediği kriterler vardır. İş-öncesi ve çıraklık dönemi eğitimi ile ilgili çeşitli devlet destekli kurumların yanında, Kolej ve Üniversiteler Eğitim Bakanlığı’na bağlı pek çok özel mesleki ve kariyer öğretim enstitüleri vardır (URL 5; Güven, 2009: 130).

Ontario'daki yükseköğretim kurumları olan kolej veya üniversiteye gitmek için lise diplomasına ihtiyaç duyulmaktadır. Tüm okullar kendi kabul şartlarını belirler. Bunlar uluslararası öğrenciler için farklıdır. Kolejlere sertifika programları, diplomalar, çıraklık ve dereceler sunmaktadır. Üniversiteler lisans ve yüksek lisans dereceleri ve diğer profesyonel programlar sunmaktadır. Ontario'da 20 devlet üniversitesi, 24 kolej ve 400'den fazla kayıtlı özel kariyer koleji bulunmaktadır (MOE, 2022).

3.3.3.5. Öğretmen Eğitimi

Ontario’da öğretmen yetiştirmek için iki temel model vardır. Birincisi, eğitim fakültelerinden dört veya beş yılda mezun olunan lisans programları, ikincisi ise lisans öğretimi sonrasında bir ya da iki akademik yılı kapsayan lisansüstü programlardır.

Levin (2012) çalışmasında, Ontario’daki 4 farklı okul sisteminde yer alan 120.000 öğretmenin, 4 sendikada örgütlenmiş olduğunu belirtmiştir. Ayrıca okullarda görevli 70.000 idari personelin ve hizmet görevlisinin de sendikalarda örgütlü olduğunu vurgulamıştır. Okul müdürü ve yönetici olarak çalışmak isteyenlerin; “Ontario Yeterlilik” belgesine sahip olması gerektiğini; bu yeterliliklerin de, aynı zamanda “Öğretmen Yeterlilik” belgesi de, yönetimi öğretmenler tarafından seçilen ve yasal kontrol altında olan, “Ontario Öğretmenler Koleji” tarafından belirlendiğini ifade etmiştir.

Birçok eyalette akredite olan üniversitelerden mezun olan öğretmenlere, eyalet yönetimleri tarafından lisans verilir. Ontario eyaleti birkaç yılda bir tekrarlanan standart bir öğretmenlik lisans sınavı yapar (URL 5).

Ontario College of Teachers-OCT- (2013) yayımladığı bildiriye, Ontario Eyaleti’ndeki devlet okullarında öğretmen olabilmek için, öğretmen adaylarının Ontario Öğretmenler Koleji’ne (Ontario College of Teachers-OCT) üye olmaları ve bu kurumdan çalışma sertifikası-lisansı almaları gerektiğini belirtmiştir. Lisans sahibi öğretmenlerin, sertifikalarının ve üyeliklerinin devam etmesi için her yıl belli bir üyelik ücreti ödemeleri gerekmektedir.

OCT (2013)’ye göre öğretmen adaylarının lisanslanma şartları şu şekildedir;

- En az 3 yıllık, kurum tarafından kabul edilen, bir yükseköğretim kurumundan mezun olmak,
- Lisans derecesinden sonra 1 yıllık, kurum tarafından kabul edilen, bir öğretmenlik programını tamamlamak,
- Başvuru ücretlerini ve yıllık üyelik ücretlerini yatırmak,

Ontario Öğretmenler Koleji farklı alanlarda öğretmenlik lisansları sağlamaktadır. Bunlar;

- Zorunlu eğitim kapsamında yer alan, K12 olarak tanımlanan (1-12 sınıflar), öğrencilere yönelik, Genel Eğitim Öğretmenliği.
- İlk yerleşikler olarak adlandırılan Kanada yerlilerine yönelik, lisans mezuniyeti şartı

aranmaksızın anaokulu-anasınıflarına yönelik, Anaokulu-Anasınıfı Öğretmenliği.

- Teknoloji alanında ders vermek için, Teknoloji Eğitimi Öğretmenliği.
- Kanada ana dillerini öğretmeye yönelik, Ana Dil Öğretmenliği.
- Sağır olan ve ya işitme zorluğu yaşayan bireylere genel eğitim alanında ders vermeye yönelik, Sağır ve ya İşitme Zorluğu Yaşayan Öğrenci Öğretmenliği.

3.3.3.6. Özel Eğitim

Ontario'da özel eğitim anlamında ileri seviyede denilebilecek bir eğitim sistemi vardır. Resmi olarak Tanımlama, Yerleştirme ve Gözden Geçirme Komitesi (IPRC) tarafından belirlenen tüm öğrencilere, toplumsal yaşama katılabilmeleri için ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri geliştirmelerini sağlayacak bir eğitim verilmektedir. Okul kurulları belirlenen her öğrenci için Bireysel Eğitim Planı (IEP) geliştirmektedir. Bireysel eğitim planı, öğrencinin tanınması yapıldıktan sonra 30 gün içinde yapılmak zorundadır. Bu BEP'lerin 16 yaşından küçük öğrencilerin velilerine, 16 yaşından büyük öğrencilerin ise kendilerine birer kopyası verilmektedir. Okul kurulları resmi olarak özel eğitim tanısı konulmamış öğrenciler için de bireysel eğitim planı hazırlayabilmektedir. Ontario'da özel eğitim ücretsizdir ve genellikle yerel yönetim tarafından finanse edilmektedir. Özel eğitime muhtaç öğrenciler için bağımsız özel eğitim okulları olabileceği gibi normal okullar içerisinde de kaynaştırma yoluyla özel eğitim faaliyetleri verilmektedir. Ontario'daki özel eğitimi düzenleyen hükümler, daha çok Bill 82 olarak bilinen, 1980 tarihli Eğitim Değişikliği Yasası ile Eğitim Yasası'na dâhil edilmiştir. Bununla birlikte, Bill 82, Ontario'daki özel eğitimde bir dönüm noktası olarak durmaktadır ve temel hükümleri Eğitim Yasası'nda kalmaktadır (URL 5). Çocuğunun özel eğitim faaliyetlerinden yeterince faydalanmadığını düşünen veliler şikâyetlerini bu konu için açılmış olan Ontario Özel Eğitim Mahkemelerine iletebilmektedirler (URL 3).

3.3.3.7. Yetişkin Eğitimi

Ontario'da yetişkin nüfusun neredeyse yarısı (yaşları 16 ile 65 arasında, tam zamanlı öğrenciler hariç) eğitim yılı içinde herhangi bir zamanda programlar, kurslar, atölye çalışmaları, seminerler ve diğer organize eğitim hizmetleri dâhil yetişkin eğitim ve öğretiminin organize oluşumlarına kayıt olmaktadır. Bu kurslar kişilere ikinci kariyer, istihdam, kendini geliştirme, okuma-yazma, dil öğrenimi, matematik becerileri, teknoloji kullanımı gibi alanlarda faaliyet göstermektedir (MOE, 2022).

3.3.3.8. Program Geliştirme Çalışmaları

Eyaletlerde eğitim programlarının geliştirilmesi, eğitim standartlarının belirlenmesi ve sistemin değerlendirilmesi yerel okul kurulları ya da bakanlık tarafından merkezde yapılır. Tüm eyaletlerde eğitim standartlarının geliştirilmesi için işbirliğine gidilir (URL 5).

Kanada'da okulların eğitim programları, okul bölgeleri ve okulların dereceleri dikkate alınarak, bakanlıklar tarafından eyaletlerin program ilkelerine sadık kalınarak denetlenir. Yerel eğitim otoriteleri, farklı yerel kültürleri tanımak ve saygılı olmak kaydıyla programları hazırlamakla yetkilidirler (URL 3; Yazıcı, 2009: 51).

Ontario'da program geliştirme çalışmalarına yön veren birimlerden biri de müfredat konseyleridir. Müfredat Konseyi, ilk olarak Mart 2007'de bir araya gelmiş ve eğitim bakanına tavsiyede bulunmak üzere bir araya getirilmiş, bilgili ve kararlı bir topluluk liderleri ve eğitim uzmanlarından oluşan bir gruptur. Bu konsey, ilk ve orta öğretim müfredatı hakkında stratejik politika önerileri sunar. Konsey, bakanın talebi üzerine çok çeşitli konuları gözden geçirir ve seçilen konularda uzman bir çalışma grubu tarafından desteklenerek müfredat oluşturma çalışmalarına yön verilir (URL 3).

Ontario'da program geliştirme çalışmaları eğitimin sonuçlarından etkilenen tüm tarafların (anne baba, endüstri temsilcileri, sivil toplum kuruluşları, öğretmen ve müfettiş dernekleri ...) katılımını içermektedir. Geliştirme sürecinde katılımcılarla birlikte gözden geçirme panelleri düzenlenmektedir. Esas uygulama öncesi seçilen pilot öğretmenlerle alan geçerliliği yapılmaktadır. Bu bir eğitim yılı sürmektedir. Öğretmenler pilot uygulamayı yapmadan önce hizmet içi eğitimden geçirilmektedir. Uygulama sonucu alınan dönütlere göre düzenleme çalışmaları yapılmakta ve resmi olarak uygulanmak üzere kabul edilmektedir. Bu süreç dinamik bir şekilde devam etmektedir. Türkiye'de ise katılımcıların sınırlı kaldığı söylenebilir (URL 5; Taşdan, 2007:349). İki sistemde program geliştirme

çalışmalarında benzer süreçler izlenmesine rağmen Ontario'da bu sürecin daha sağlam zeminlere oturtulduğu söylenebilir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Yüzölçümü bakımından dünyanın ikinci büyük ülkesi olan Kanada'da eğitim sistemi ülkenin büyüklüğü, dağınık yerleşim, kültürel çeşitlilik ve ekonomik gelişmişlik düzeyinden önemli ölçüde etkilenmiştir. Ülkenin yönetim yapısının eyaletlerden oluşması bu eyaletler içerisinde etkili yerinden yönetim ağının kurulmasında başlıca rol oynamıştır.

Kanada eğitim sisteminde göze çarpan en önemli unsur çok kültürlülüğe yapılan vurgudur. Kanada eğitim sistemi genel anlamda ulusal düzeyde belli bir merkezden yönetilmemektedir ancak her bir eyalet kendi içerisinde bu anlamda merkezi bir yapıya sahiptir. Ülkede genel hedefler de bu durum göz önünde bulundurularak belirlenmiştir. Temel hedeflerin kısaca öğrencilerin “zihinsel gelişimini sağlamak, mesleğe hazırlamak, ahlaki gelişimini sağlamak, yurttaşlık bilincini geliştirmek, kişisel gelişimlerini sağlamaktır” şeklinde ifade edildiği Kanada'da eğitim programları da bu hedefleri gerçekleştirmek doğrultusunda inşa edilmektedir. Türk Milli Eğitim Sisteminin hedefleri içerisinde ise

“Atatürk inkılap ve ilkelerine ve anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek”

ibaresi bulunmaktadır. Kanada ile Türk Milli Eğitim Sisteminin hedeflerinin kıyasladığımızda ilk göze çarpan unsurun “millilik” unsuru olduğu görülmektedir. Türkiye'nin eğitim bakanlığının adı başta olmak üzere (Milli Eğitim Bakanlığı) eğitimde millilik konusunda önemli vurgular yapılmaktadır. Türkiye'de de etnik nüfus dağılımının Türk % 78.1, Kürt % 13.4, Çerkez % 2.1, Arap % 2.6, Zaza % 0.5, Laz % 0.5 ve Diğer % 1,6 (URL 6) şeklinde olduğu düşünüldüğünde ülkemizin de çok kültürlü bir yapıya sahip olduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla da Türkiye'deki eğitim sisteminin de siyaset, hükümet politikası olmaktan çıkarılarak siyasi ve ideolojik düşünce yapılarından arındırılarak bir devlet politikası haline dönüştürülmesi; bu doğrultuda da Türkiye'nin çok kültürlü yapısının da göz önünde bulundurulacağı yeni eğitim programlarının düzenlenmesinin ülkemizi eğitim anlamında daha iyi seviyelere çıkaracağı söylenebilir.

Yönetimsel anlamda Türkiye ve Kanada eğitim sistemlerinin yapısı büyük farklılıklar göstermektedir. Türk eğitim sistemi merkezi olarak yönetilirken, Kanada'da merkezi olarak yapılandırılmamıştır. Türk milli eğitim sisteminin temel yapısı 1739 sayılı Milli Eğitim Kanunu'nda tanımlanmıştır. Eğitim merkezi bakanlığın sorumluluğundadır ve tüm okullar - Yüksek Öğretim Kurumları dışında- bakanlık tarafından yönetilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı 81 il ve 957 ilçede eğitim organizasyonlarına sahiptir. Her şehir ve bölgede Milli Eğitim Müdürlüğü bulunmaktadır. Eğitim yönetimi Kanada'da farklıdır. Federal eğitim bölümü ve entegre bir ulusal eğitim sistemi yoktur. 13 farklı eyalette 13 yerel eğitim bakanlığı, eyaletlerdeki teknik ve mesleki eğitim ve ortaöğretim sonrası eğitim için temel ve orta düzeylerde eğitimin organizasyonu, teslimatı ve değerlendirilmesinden sorumludur. Eğitimin yerel yönetimlerince eğitim, genellikle okul kurullarına, okul bölgelerine, okul bölümlerine veya ilçe eğitim konseylerine emanet edilmektedir. Okul kurulları yönetici atamada, denetimlerde, ders kitaplarının ve seçilecek müfredatın belirlenmesinde etkin bir şekilde rol almaktadır. Yaklaşık olarak Türkiye'deki Okul Aile Birliği'ne karşılık gelen okul kurulları Ontario eğitim sisteminde etkili ve verimli bir şekilde görev yapmakta iken, ülkemizde okul aile birliklerinin tam olarak istenilen seviyede faaliyette bulunmadığı söylenebilir. Çalışkan ve Ayık (2015) da yaptıkları çalışmada Türkiye'de okul aile birliklerinin işlevlerini yeterince yerine getiremediğini belirtmişlerdir.

Kanada, ekonomik gelişmişliğin de etkisiyle, ülkedeki bütün okulların internet erişimine sahip olması için girişimlerde bulunmuştur. Bu hedef, 1999 yılında başarılmıştır. Bu konudaki yeni hedef, yüksek hızlı ve bütün öğrencilerin düzenli olarak kullanılabildiği internet imkanını, böylelikle yeni eğitim teknolojilerinin kullanımı mümkün olmaktadır (Mooney ve diğ., 2008: 439). Bu durum Türkiye ile kıyaslandığında Kanada'nın bu anlamda ülkemizden daha ileri seviyede olduğu görülmektedir. Türkiye'de halen kenar mahallelerde, az gelişmiş il ile ilçelerde ve köylerde yer alan binlerce okulda internet bağlantısı konusunda sıkıntılar yaşanmaktadır. Uydunet ve yerel ağlar ile internetin imkânlarından faydalanılmaya çalışılsa da bunda başarılı olduğu pek söylenemez. Türkiye'de

öğrencilerin teknoloji kullanımını geliştirmek ve teknolojiyi kullanarak eğitim öğretim faaliyetlerinin kalıcılığını artırmak için başlatılan; her okula etkileşimli tahta kurulumu, öğrencilere tablet dağıtımı gibi işlemleri içeren ve ülkemizin Cumhuriyet tarihi boyunca eğitim anlamındaki en büyük projelerinden biri olan Fatih Projesi'nde maalesef istenilen sonuçlar elde edilemediğine ait çalışmalar bulunmaktadır. Altın ve Kalelioğlu (2015) da yaptıkları çalışmada Fatih projesinin istenilen sonuca ulaşamadığı, dağıtılan tabletlerin eğitim öğretim faaliyetleri dışında kullanıldığı bulgularına ulaşarak bu konudaki araştırma bulgularına paralel sonuçlara ulaşmışlardır.

Eğitim kademeleri açısından Kanada (Ontario) ve Türkiye eğitim sistemleri karşılaştırıldığında, Ontario eğitim sistemi 6+2+4 şeklinde yapılanırken bu durum Türkiye'de 4+4+4 şeklindedir. Her iki eğitim sisteminde de zorunlu eğitim 12 yıldır ve zorunlu eğitim yaşı da 16'dır. Bu açıardan bakıldığında Ontario eğitim sistemi ile Türk eğitim sisteminin benzer olduğu görülmektedir. Lakin Türk eğitim sisteminde zorunlu eğitimin son 4'lük kısmını, yani ortaöğretimi, öğrenciler istedikleri takdirde örgün eğitim dışında, yaygın eğitim yoluyla açıktan da okuyabileceklerdir. Ayrıca Ontario eğitim sistemi yılın 190 günlük kısmını kapsamakta iken ülkemizde 180 gün eğitim yapılmaktadır. Okul dönemleri eylül-haziran ayları arasındadır ve her iki eğitim sisteminde de sömestr tatili bulunmaktadır. Burada Türk eğitim sistemine eleştirel bir yaklaşımda bulunmak gerekirse; eğitim-öğretim yılının başında ve sonunda gerek öğretmenlerin/idarenin yaklaşımından dolayı, gerek öğrencilerin mevsimlik işçi-iç göç- bir işte çalıştırılması gibi nedenlerle okul dönemine geç başlayıp erken gitmesi, gerek denetim eksikliği ve gerekse de Milli Eğitim Bakanlığı öğretmen atama ve yer değiştirme iş ve işlemlerinin okul dönemleri içerisinde yapılmasından dolayı her eğitim öğretim yılının başında ve sonunda 2-3 hafta aralığında ders işlenememektedir. Bu durumda Türk eğitim sisteminde eğitim öğretim dönemi içinde aktif olarak ders işlenen gün sayısı 150 civarına inmektedir. Bu da gelişmiş ülkeler ile bizim ülkemiz arasında eğitim alanında olan farkın büyümesine sebep olabilmektedir.

Ontario eğitim sisteminde okul öncesi eğitim erken çocukluk eğitimi ve tam gün anaokulları ile 3 yaşına kadar inmektedir. Anaokulları 4 yaşından itibaren başlamakta ve 2 yıl sürmektedir. Ontario'da okul öncesi eğitim zorunlu değildir. Türk eğitim sisteminde ise 36-72 aylık çocuklar için zorunlu olmayan okul öncesi eğitim mevcuttur. Okul öncesi eğitim anlamında Ontario ve Türk eğitim sistemi benzerlik göstermektedir. Fakat okul öncesine erişim anlamında Ontario'da katılım daha fazla iken ülkemizde bu durum daha azdır. Bu oran ülkemizde % 62 (URL 8) iken Ontario'da % 83'tür (URL 3).

İki eğitim sistemi ilköğretim açısından incelendiğinde ise farklılaşmaktadır. Ontario eğitim sisteminde 6+2 şeklinde olan ilköğretim ülkemizde 4+4 şeklindedir. Ontario eğitim sisteminde ilk 6 yıl, Türk eğitim sisteminde ise ilk 4 yıl ilkokul olarak adlandırılabilir. Ortaokul ise Ontario eğitim sisteminde 7.ve 8. sınıfları kapsayan 2 yıl; ülkemizde ise 4 yıldır. Her iki ülkede de ilkokul ve ortaokul zorunludur. İlkokul ve ortaokullar her iki ülkede de ayrı binalarda olabildiği gibi ortak binaları da kullanmaktadır. Her iki ülkede de ilköğretimde verilen dersler açısından benzerlik göstermektedir. Ontario'da ilköğretimde çocuklara zorunlu ikinci dil dersinin verilmesi, Türk eğitim sistemi ile farklılaştığı ve Ontario eğitim sisteminin öne çıktığı nokta olarak görülebilir. Ontario eyaleti eğitim bakanlığı ortaokullarda temel felsefe olarak her gencin özel ve diğerlerinden farklı olduğunu, bu nedenle her gence ilgi ve yetenekleri doğrultusunda imkânlar sunmak gerektiğini benimsemiştir.

Ortaöğretim Ontario eğitim sisteminde olduğu gibi Türk eğitim sisteminde de 9, 10, 11 ve 12. sınıfları kapsamaktadır ve zorunludur. Ancak ülkemizde ortaöğretimden açıktan okunarak sadece sınavlara girerek de mezun olunabilmektedir. İlköğretimden sonra ortaöğretime geçişte ülkemizde sınav yapılmakta iken Ontario da öğrencinin ilköğretim boyunca sahip olduğu akademik başarısı göz önünde bulundurularak herhangi bir sınav yapılmamaktadır. Her iki eğitim sisteminde de ortaöğretimin amacı öğrenciyi iş hayatına ve üniversiteye hazırlamak olarak geçmektedir. Ontario'da bu hedefler doğrultusunda da öğrencilere akademik, mesleki ve yerel türlerde dersler verilmektedir. Hayatlarının ilerleyen dönemlerinde üniversitelerde eğitim almak isteyenler için akademik, mesleki beceriler elde etmek isteyenler için mesleki ve ortaöğretim sonunda yerel bir iş yerinde çalışmak isteyenler için yerel dersler verilmektedir. Bu türlerin yanında öğrencilere ortaöğretim düzeyinde "Kariyer ve Sosyal İlerleme" dersleri verilmektedir. Böylece öğrencilerin daha o yaşlardan itibaren hayatlarına yön vermelerine olanak sağlanmaktadır. Bu noktalardan hareketle özellikle ortaöğretim kademesinde Ontario eyaletinde sistemli ve işlevsel bir eğitim programı geliştirilmiş ve uygulanmakta olduğu söylenebilir.

Yine Ontario eğitim sisteminde “eğitilmiş bir vatandaş yetiştirme” hedefi doğrultusunda ortaöğretimde “toplum hizmeti” zorunlu iken, Türk eğitim sisteminde son birkaç yılda üniversite düzeyinde toplum hizmeti dersleri verilmektedir. Bireylere birtakım becerilerin kazandırılmasında erken yaşta eğitim faaliyetlerine başlamanın daha önemli olduğu düşünüldüğünde Ontario’nun toplum hizmeti bilincinin kazandırılması konusunda Türkiye’den daha sistemli ilerlediği söylenebilir.

Ontario eyaletinde öğrencilerin ortaöğretimden mezun olabilmeleri adına bir sınavdan geçmeleri gerekmektedir. Bu sınav ortaöğretim boyunca aldıkları derslerin bütününden oluşmaktadır. Ülkemiz eğitim sisteminde ortaöğretili bitirmek için değil; yükseköğrenime girebilmek için bir sınav yapılmaktadır. Yükseköğrenim konusunda iki eğitim sistemi karşılaştırıldığında ise; Ontario eğitim sisteminde öğrencilerin yükseköğrenime geçişinde herhangi bir sınav uygulanmamaktadır. Öğrencilerin lise eğitimi boyunca aldıkları derslerdeki akademik başarılar kriter olarak belirlenmiştir. Ülkemizde ise bu durum Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Kurumu’nca yapılan bir sınav ile gerçekleştirilmektedir. Öğrenciler seçtikleri üniversiteye yerleşirken o bölüme olan yatkınlık, daha önceki eğitim sürecinde o alanla ilgili akademik başarı, bu alandaki liyakat gibi önemli kriterler göz ardı edilmekte; sadece merkezi olarak yapılan bir sınavdan alınan puan üstünlüğüne bakılmaktadır. Bunun da eğitimin kalitesini düşürdüğünü söyleyebilmek mümkündür

Yine Ontario eğitim sisteminde gerek ortaöğretimden itibaren gerekse de yükseköğretim seviyesinde (Halk Kolejlerinde) mesleki eğitime çok önem verilmektedir. Ülkemizde meslek lisesi ve meslek yüksekokullarına karşılık gelebilecek olan meslek geliştirme liseleri ve Halk Kolejleri’nden mezun olan öğrenciler kalifiye olarak bir işe yerleşebilmektedir. Ülkemizde ise özellikle meslek liselerinin onların üzerine yüklenen misyonun çok uzağında kaldığı söylenebilir. Alkan, Suiçmez, Aydınkal ve Şahin (2014) de yaptıkları çalışmada çıkarımımızla aynı doğrultuda yani meslek yüksek okullarının işlevsel olmadığını vurgulayan sonuçlara ulaşmıştır.

Üniversitelerin yönetim şekli açısından da iki eğitim sistemi farklılaşmaktadır. Ontario’da rektör genellikle ilgili üniversitenin öğretim elemanlarından oluşan aday gösterme komitelerinin belirlediği adaylar arasından seçilirken; ülkemizde ise doğrudan Yüksek Öğrenim Kurumu’nun göstereceği adaylar arasından Cumhurbaşkanı’nca atanır. Burada atanmanın değil; seçilenin daha yerinde bir karar olacağı düşünülebilir.

Her iki eğitim sisteminde de öğretmen yetiştirme alanında benzerlikler vardır. Lisans düzeyinde verilen eğitimler, okul deneyim dersleri gibi benzer noktalar mevcuttur. Ontario’da ortaöğretimde lisansüstü mezuniyete sahip öğretmenler derse girebilmektedir. Öğretmen ataması noktasında da Ontario’da eyaletler kendisi atama yaparken, Türk eğitim sisteminde öğretmen ataması Milli Eğitim Bakanlığınca merkezi olarak yapılmaktadır. İki eğitim sistemi öğretmenlik fakültelerine öğrenci seçiminde ise farklılaşmaktadır. Ülkemizde yapılan merkezi bir sınavla öğretmen fakültelerine öğrenci seçilebilmektedir. Oysa öğretmen olacak adaylar için özel bir sınav yapılmalı ve öğrenmeyi ve öğrenmeyi sevmeyi öğretecek bu önemli meslek grubu için seçilecek adaylarda özel nitelikler aranmalıdır. Işık, Çiltaş ve Baş (2010)’a göre ilk başta öğretmen yetiştiren kurumlara, öğretmen olmaya gerçekten istekli, ortaöğrenim başarı düzeyi yüksek olanlar seçilmelidir. Çağlar’ın (1987) da belirttiği gibi öğretmenlik programları için başvuranlara kişilik ölçükleri uygulanmalı, öğretmenlik için gereken temel kişilik özelliklerine sahip olanlar öğrenci olarak alınmalıdır. Okullarımızda etkili bir öğretimin yapılabilmesi nitelikli öğretmenlerin varlığına bağlıdır (Seferoğlu, 2004). Bununla birlikte öğretmenlerin iyi bir alan bilgisine sahip olmaları kadar nasıl öğretilbileceği hakkında gerekli öğretim metotlarına da sahip olmaları gerekir. Öğretmen, sosyal çevre ile iyi ilişkiler içinde olmalı ve öğrencilere gerekli rehberlikte bulunmalıdır. Kanada’da öğretmenlerin mesleki yeterliklerinin istenilen düzeyde olması mesleğe başlamanın ilk şartıdır. Kanada da öğretmenlik şartlarına uygun olmayan, lise döneminden not ortalaması düşük olan ve her şeyden önce mesleği uygun şekilde yapacağına dair referansı olmayanlar öğretmen olamamaktadır (URL 3). Ontario’da öğretmen adaylarının mesleği tercih etme nedenlerinin başında “öğrencilerin hayatlarında bir fark yaratmak” fikrinin yer alması öğretmen adaylarının seçilmesi süresince kullanılan değerlendirme ölçütlerinin etkililiğinin; öğrenci başarısı üzerinde anlamlı dönütler verdiğini göstermektedir (Bakioğlu ve Pekince, 2018: 188). Kanada’da bu mesleği ve özellikle çocukları sevmeyen, motivasyonu düşük kişilere öğretmen olma yolu daha üniversiteye girerken kapanır. Türkiye’de üniversite sınavında belli puanı alan herkese açık olması, eğitimin önemini yeterince kavranmamış olduğunu gözler önüne sermektedir. Türk eğitim sisteminde öğretmen olan pek çok kişi istihdam sorunu yaşamamak için bu mesleği seçmektedir. Yine öğretmenlerin ekonomik sebepler, özlük hakları, toplumsal algı gibi nedenlerden dolayı iş doyum düzeylerinin düşük ve tükenmişliklerinin yüksek olduğuna dair pek çok araştırma mevcuttur (Aydın,

Akyüz, Yıldırım ve Köse, 2017; Kılıç, 2011). Öğretmenlerinin iş doyum düzeylerinin düşük olması da eğitimin kalitesini etkileyen önemli unsurlardan biridir. İş doyumunu düşük olan birinin işinde mutlu olması ve verimli olması beklenemez. Geleceğin şekillendiricisi olan öğretmenlerin iş doyum seviyelerinin düşük olması ise daha büyük olumsuzluklar doğurabilmektedir. Greenglass, Burke ve Konarski (1998) tarafından Kanada’da 247 öğretmenin iş-yaşam dengesi üzerine yapılan çalışmada öğretmenlerin iş doyumunda %82 oranında olumluluk tespit etmişlerdir.

Ontario’da da ülkemizde olduğu gibi yetişkin eğitime yönelik olarak birçok kurs düzenlenmektedir. Bu kurslara katılım seviyesi ki halkın % 50’sinden fazlası (URL 5) bu kurslara ciddi zamanlar ayırmaktadır, verilen kurslar neticesinde meslek edindirme, ikinci meslek gibi kazanımlar elde edilmesi ülkemizdeki yetişkin eğitim çalışmaları ile benzer noktalardır.

Türk Eğitim sistemi ve Ontario eğitim sistemi özel eğitim alanındaki faaliyetlerde birbirine yakın özellikler göstermektedir. Kaynaştırma öğrencilerinin tespitinde, bireysel eğitim planı hazırlanmasında, oluşturulan kurullarda, özel eğitim okullarında ve özel eğitime muhtaç öğrencilere verilen önemde (ki ülkemizde özellikle son yıllarda artış göstermiştir) her iki eğitim sistemi de benzerlik göstermektedir. Bu konuda iki eğitim sistemi üstün ve özel yetenekli çocukların tanınması konusunda ise farklılaşmaktadır. Ülkemizde bu öğrenciler 1. sınıftan itibaren tanımlama sürecine dahil olurken; Ontario’da bu öğrencilerin tespiti çalışmaları tam gün anaokullarında veya erken çocukluk eğitim döneminde başlamaktadır. Bu öğrenciler için ülkemizde Bilim ve Sanat Merkezleri eğitim vermekte iken Ontario’da bu çocuklar ilköğretim ve ortaöğretim kademesinde normal okullarında farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş eğitim verilmektedir. Ontario eğitim sisteminde özel eğitim faaliyetlerinden yeterince faydalanmadığını düşünen veliler şikâyetlerini bu konu için açılmış olan Ontario Özel Eğitim Mahkemelerine iletebilmektedirler. Bu da özel eğitim faaliyetleri üzerindeki denetim mekanizmasının işlemlerini, dolayısıyla da eğitim kalitesini arttırmaktadır.

Ontario eğitim sistemi ile Türk eğitim sistemi arasındaki en bariz farklılaşma eğitim kademeleri arasındaki geçişlerde yapılan sınavlardır. Ontario eğitim sisteminde kademeler arası geçişte herhangi bir sınav yapılmamakta; öğrencilerin o eğitim kademesi süresince gösterdikleri başarılar bir üst öğrenime geçerken kriter oluşturmaktadır. Örneğin; Ontario’daki öğrencilerin liseden mezun olabilmesi için dört yıllık eğitimleri boyunca zorunlu ve seçmeli derslerden oluşan toplam 30 krediyi almaları gerekmektedir. Bu 30 kredinin 18 i zorunlu, 12 si seçmelidir. Öğrencilerin ortaöğretim diploması almaları için Ontario Ortaöğretim Okulları Okur-yazarlık Test’ini geçmeleri gerekir (UNESCO, 2008). Ayrıca bir liseden mezun olabilmeleri için bunlara ilaveten 40 saatlik “toplum hizmeti” uygulamasını (Valentine, 2003) da tamamlamaları gerekmektedir. Ontario’daki ortaöğretim okullarında geçme notu 100 üzerinden 50’dir (Zegerang & Franz, 2007). Türk eğitim sisteminde ise kademeler arası geçişler merkezi sınavlar aracılığıyla yapılmaktadır. Yapılan bu sınavlar öğrencileri öğrenme odaklı eğitim faaliyetlerine katılmasından çok sınav odaklı eğitim faaliyetlerine sebep olmaktadır. Ezberci eğitim de kalıcı öğrenmeyi desteklememektedir. Ayrıca bu sınavlar öğrenciler üzerinde sınav kaygısı yaşamalarına, özgüvenlerinin kaybolmasına, kendilerini yetersiz ve güçsüz hissetmeleri gibi birçok olumsuz etki oluşturmaktadır. Bu etkiler öğrencilerde zaman zaman psikolojik bunalımlar yaşanmasına; hatta çok daha kötü sonuçlanan intihar olaylarına bile sebep olabilmektedir (URL 7). Bu da öğrencilerin, dolayısıyla da eğitim sistemimizin başarılı olması adına çok önemli bir handikaptır. Yapılan birçok araştırma da sınav kaygısının öğrenciyi psikolojik olarak olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır (Erözkan, 2004; Kaçan Softa, Ulaş Karaahmetoğlu ve Çabuk, 2015; Kumandaş, 2014).

Ontario ve Türk Eğitim Sistemi’nde program geliştirme çalışmalarında da farklılıklar göze çarpmaktadır. Türkiye’de eğitim programları ve ders içerikleri merkezden hazırlanıp, sınırlı sayıda seçimlik ders ile çeşitlilik sağlanmaya çalışılırken, Ontario’da ders içerikleri ve eğitim programları yerel örgütler tarafından hazırlanmakta ve oldukça çeşitli olmaktadır. Ontario’da programda yer alan öğrenme-öğretme ortamlarının düzenlenmesinde aynı Türkiye’de olduğu gibi öğrenen merkezli bir anlayış benimsedikleri görülmektedir.

Türkiye’de merkezi olarak program geliştirme çalışmaları yapılmakta iken bu durum Ontario’da ülkenin genel hedeflerine bağlı kalmak koşuluyla yerel eğitim bakanlıklarınca ve üniversitelerce program geliştirme çalışmaları yapılmaktadır. Kanada’da ve Ontario’da eğitimin hedefleri kısa ve öz iken ülkemizde hedefler daha uzun ve ayrıntılı olarak belirtilmektedir. Yine her iki ülkenin öğrenme öğretme süreçlerinde öğrenci merkezli bir yaklaşım belirledikleri söylenebilir. Ontario’da işbirlikçi öğrenmeye yönelik öğrenme ortamlarına daha fazla önem verildiği görülmektedir (Bakioğlu ve

Pekince, 2018:188). Bu durum eğitimde ilerlemenin sağlanması açısından önem arz etmektedir. Ve son olarak Ontario'da program geliştirme çalışmalarına, eğitimin sonuçlarından etkilenen tüm tarafların (anne baba, endüstri temsilcileri, esnaf temsilcileri, sivil toplum kuruluşları ..vs.) katılımı söz konusu iken; ülkemizde bu tarz katılımcılığın sınırlı kaldığı söylenebilir.

Her iki eğitim sisteminde de ders kitapları devlet okullarında ücretsiz olarak dağıtılmaktadır. Ontario'da yerel örgütlerce hazırlanan ders kitapları dağıtılırken; ülkemizde merkezi olarak hazırlanıp dağıtılan ders kitapları mevcuttur.

Yine Ontario'da Katolik, Protestan grupların açmış olduğu okullarda din odaklı eğitimler verilirken, ülkemizde tamamen din odaklı okulların açılması yasaktır. Ülkemizin kültürel ve dini çeşitliliği göz önünde bulundurulduğunda doğru bir vizyon ve misyonla kurgulanarak açılacak din okullarının eğitimimize katkı sağlayacağı söylenebilir.

Eğitim denetim sistemleri açısından iki eğitim sistemi karşılaştırıldığında ise rehberlik ve değerlendirme amaçları bakımından benzerlik gösteren bu iki eğitim sistemi; Türkiye'de eğitimin denetiminde bakanlık nezdinde yapılırken, Ontario'da yerel örgütlerin bu görevi üstlenmesi açısından farklılaşmaktadır. Yine Ontario'da sorumluluk ve hesap verilebilirlik vizyonu gereğince hükümetler öğrenciler, ebeveynler ve vergi mükelleflerine eğitim kurumlarının ve yönetimlerinin performansı konusunda bilgilendirme yapmaya daha fazla özen göstermeye başlamışlardır. Bu da eğitim mekanizmasının daha sağlıklı yürümesi açısından önemlidir.

Ontario eğitim sistemine eleştirel bir açıdan yaklaştığımızda ise yönetsel açıdan eğitim yönetimi üzerinde yerel bakanlık, okul kurulları, dernekler ve okul konseyleri etkili olmaktadır. Bu durumda yönetim tek bir elde toplanmadığı için alınacak kararlarda çok sesliliğe, fikir birliğine varılamamasına ve eğitim yöneticiliği konusunda bu kurumların arasında iktidar mücadelesine dönüşebilecek eylemlerin gerçekleşebileceği söylenebilir. Goldstein, Young ve Boyd da (2010) eğitim yönetiminde iktidar dengesinin genellikle bu kurular arasında sık sık değiştiğine dikkat çekmektedirler.

Yine program geliştirme çalışmalarında da ülkenin hedeflerini ortaya koyacak birden fazla kurumun olması; hedef belirleme konusunda sorunların yaşanmasına sebebiyet verebilir. Bu konuda Cappon (2014) da Kanada'da eğitim ile ilgili tutarlı ve ölçülebilir hedefleri belirleme görevini üstlenecek bir birimin olmamasını eleştirmektedir.

Ontario eğitim sistemine geliştirilen bir diğer eleştiri ise lise sonrasında eğitim görmek için gidilen kolejlerin öğrencileri müşteri gözüyle görmesinden kaynaklanan sorunlardır. Bu kolejler işletme yöntemlerini öğrencilerden kayıt esnasında alınan paralardan oluşan fonlar üzerine kurmaktadır. İşletmelerini büyütme için sürekli öğrenci alan bu kurumlar, uygun okuryazarlık ve aritmetik becerilere sahip olmayan öğrenciler için iyileştirme programları uygulamakta ve bu da eğitim maliyetlerini artırmaktadır (Waddington, 2018). Bunun yanı sıra öğrencilerin okuryazarlık ve gerekli aritmetik becerileri kazanmaları nedeniyle akademik danışmanlık, danışmanlık ve kaynak merkezleri gibi çeşitli öğrenci hizmetleri sunulmaktadır. Yani öğrenci hizmetleri giderek daha pahalı bir hal almaktadır (Waddington, 2018). Bu durum ülkemizdeki dersane ve etüt merkezlerinin işleyişi ile benzeşim kurulabilir.

Sonuç olarak bu araştırmada Ontario eğitim sistemi incelenmiş, Türk eğitim sistemi ile karşılaştırılması yapılmış; Ontario eğitim sistemi ile Türk eğitim sisteminin benzerlik ve farklılıkları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Türk eğitim sistemimizin muhasır medeniyetler seviyesine çıkarılabilmesi adına politika yapımcıların, program geliştiricilerin, eğitim yöneticilerinin, üniversitelerin, diğer paydaş kurumların ve özellikle sistemin yüklenicileri olan öğretmenler ile ebeveyn ve öğrencilerin her birinin bir çarkın dişlileri olduğu unutulmamalıdır. Tüm dişlilerin işe koşulacağı ve sahipleneceği bir programın ülkemizin eğitimsel kalkınması; dolayısıyla da ülkemizin topyekün kalkınmasını beraberinde getireceği yadsınamaz bir gerçektir. Bu anlamda, ülkemizde de eğitimin kalitesinin artırılması adına Ontario'daki örnek uygulamalara benzer çalışmalar yapılabilir. Yükseköğrenime geçişte tek bir sınava bağlı olmak yerine ortaöğretimin değerlendirilmesinin yapılacağı yıllık değerlendirme kriterleri getirilebilir, okul-öğretmen- veli işbirliği daha etkin bir şekilde işe koşulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Ada, S., Baysal, N. Z. & Şahenk, S.S. (2009). Kanada Eğitim Sistemi. Sefer Ada & Zeliha Nurdan Baysal (Ed.), *Eğitim Yapıları Ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış* içinde (s. 375-392). Ankara: Pegem Akademi.
- Alkan, R. M., Suiçmez, M., Aydınkal, M. & Şahin, M. (2014). Meslek yüksekokullarındaki mevcut durum: sorunlar ve bazı çözüm önerileri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 4 (3), 133-140.
- Altın, H.M. & Kalelioğlu, F. (2015). Fatih Projesi ile ilgili öğrenci ve öğretmen görüşleri. *Baskent University Journal of Education*, 2 (1), 89-105.
- Aydın, A. S., Akyüz, C. K., Yıldırım, İ. & Köse, Ş. (2017). İlk ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin iş tatmini ve örgütsel bağlılık düzeylerinin analizi. *International Journal of Economic and Administrative Studies*, 18, 23-52.
- Bakioğlu, A. & Pekince, D. (2018). Kanada Eğitim Sistemi. Ayşen Bakioğlu (Ed.), *Karşılaştırmalı Eğitim Yönetimi* içinde (s. 158- 196). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Balıdede, F. (2012). *Türkiye, İrlanda ve Kanada eğitim sistemlerinde okul yönetim yapılarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Campbell, E. D. (2004). The Civic Implications Of Canada's Education System. Patrick J. Wolf, Stephen Macedo; David Jo Ferrono; Charles Venegoni, (Ed.), *International Perspectives On Civic Values And School Choice* in (p. 210-244). Washington D.C.:The Brookings Institution.
- Chernia, R. (2011). *Education And Ontario Family History*. Ontario: Marian Press.
- Cappon, P. (2014). *Think Nationally, Act Locally. A PanCanadian Strategy For Education And Training*. Canada: Canadian Council of Chief Executives.
- Çağlar, D. (1987). Öğretmen adaylarının seçimi ile ilgili uygulamaların dünü, bugünü ve yarını. *Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarının Dünü-Bugünü-Geleceği Sempozyumu*. Ankara Gazi Üniversitesi, 285-292.
- Çalışkan, N. & Ayık, A. (2015). Okul aile birliği ve velilerle iletişim. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (2), 69-82.
- Erözkan, A. (2004). Üniversite öğrencilerinin sınav kaygısı ve başa çıkma davranışları. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, 12, 12-38.
- Godstein, S. E., Young, A., & Boyd, C. (2008). Relational aggression at school: Associations with school safety and social climate. *Journal of Youth and Adolescence*, 37, 641-657.
- Greenglass, E., Burke, R.J. & Konarski, R. (1998). Components of burnout, resources and gender-related differences, *Journal of Applied Social Psychology*, 28, 1088-1106.
- Güven, İ. (2009). *Türkiye ile Kanada fen eğitiminin karşılaştırılması ve önerilen bir fen uygulaması*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Güven, İ. & Gürdal, A. (2011). A comparative analysis of the education systems of Turkey and Canada: the similarity and the differences. *US-China Education Review*, 4, 534-546.
- Güzel, İ., Karataş, İ. ve Çetinkaya, B. (2010). Ortaöğretim matematik öğretim programlarının karşılaştırılması: Türkiye, Almanya ve Kanada. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 1 (3), 309-325.
- Işık, A., Çiltaş, A. & Baş, F. (2010). Öğretmen yetiştirme ve öğretmenlik mesleği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (1), 53-62.
- Kaçan Softa, H., Ulaş Karaahmetoğlu, G. & Çabuk, F. (2015). Lise son sınıf öğrencilerinin sınav kaygısı ve etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23 (4), 1481-1494.
- Kılıç, Ö.S. (2011). *İlköğretim okullarında görev yapan okul müdürü ve öğretmenlerin iş doyumu (Tokat ili örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

- Kumandaş, H. & Kutlu, M. (2014). Yükseköğretime öğrenci seçmede ve yerleştirmede kullanılan sınavların oluşturduğu risk faktörlerinin okul başarısı üzerindeki etkileri. *Türk Psikoloji Dergisi*, 29 (74), 15-31.
- Levin, B. (2012). Teacher Education Around The World, Changing Policies And Practices. Darlin-Hammond, L. & Lieberman, A. (Ed.), *Building Capacity For Sustained School Improvement* in (p. 98-109). New York: Routledge.
- Ministry of Education [MOE] (t.y.). https://www.ontario.ca/page/ministry_education. Erişim: 15.10.2022.
- Mooney, L., Kearns, J., Budd, J. & Clark, J. (2008). *Understanding Social Problems*. Toronto: Nelson Education Ltd.
- Ontario College of Teachers [OCT] (2013). <https://www.oct.ca/~link.aspx?id=25CD74DDD6A14F3BA968490666FB1733&z=z> Erişim: 12.10.2022.
- Parkway, F., Stanford, B., Vallancourt, J. & Stephens, H. (2005). *Becoming A Teacher*. Toronto, Ontario: Pearson.
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik tutumları. *XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler Kitabı*, 413-423.
- Taşdan, M. (2007). Kanada eğitim sistemi. Ayşen Bakioğlu (Ed.), *Karşılaştırmalı Eğitim Sistemleri* içinde (s. 337-352). Ankara: Pegem akademi yayınları.
- Ültanır, G. (2000). *Karşılaştırmalı Eğitim Bilimi*. Ankara: Eylül Yayınevi.
- Waddington, D. (2018). Challenges of Canada's decentralized education system. *College Quarterly*, 21 (2), 1-28. <http://collegequarterly.ca/>, Erişim: 20.10.2022.
- Wilson, D. & Lam, T. (2004). Canada, Hans Döbert, Eckhard Klieme Wendelin Sroka (Ed.), *Conditions of School Performance in Seven Countries* in (p. 44-68). Canada: Waxmann Verlag GmbH.
- Yazıcı, İ. (2009). *Türk ve Kanada eğitim sistemlerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zegerang, G. & Franz, R. (2007). *Secondary School Reform In Ontario And The Role Of Research*. Canada: Data Press.
- URL 1 <https://www.oecd.org/pisa/pisa-2018-results-in-focus.pdf>, Erişim: 20.10.2022.
- URL 2 <http://www.edulifecanada.com/kanadanin-en-iyi-universiteleri/>, Erişim: 13.10.2022.
- URL 3 www.edu.gov.on.ca, Erişim: 14.10.2022.
- URL 4 www.turkcebilgi.com/ontario, Erişim: 16.10.2022.
- URL 5 www.ontario.ca, Erişim: 14.10.2022.
- URL 6 www.oncevatan.com.tr/turkiyenin-etnik-yapisi-makale,37148.html, Erişim: 11.10.2022.
- URL 7 www.gercekgundem.com/guncel/22631/sinavi-kotu-gecen-ogrenciden-intihar-girisimi, Erişim: 11.10.2022.
- URL 8 <https://www.acev.org/wp-content/uploads/2022/01/Tu%CC%88rkiyede-Erken-C%CC%A7ocukluk-Bak%C4%B1m%C4%B1-ve-Okul-O%CC%88ncesi-Eg%CC%86itime-Kat%C4%B1m%C4%B1m-30.10.17.pdf>, Erişim: 14.10.2022.